

Jiří Sumín

Karnyfel

T
E
M
N
O
S
T
I

Carcosa

EDICE TEMNOSTI
SVAZEK 10

Jiří Sumín Karnyfel

sestavil a doslovem opatřil Petr Boček

Carcosa
Kroměříž, 2025

Jiří Sumín – Karnyfel

© Carcosa – Tatiana Žáčková, 2025

Výběr a doslov © Petr Boček, 2025

ISBN 978–80–88662–29–7 (tištěná kniha)

ISBN 978–80–88662–33–4 (EPUB)

ISBN 978–80–88662–34–1 (MOBI)

ISBN 978–80–88662–32–7 (PDF)

Tajemství bílé noci

Když Víta otevřela zrezavělá vrata velké, zpustlé zahrady, jejíž zeleň byla již zapálena a vysílena horečkami podzimního skonu, měla dojem, jako by byla uchváčena velikou, zarudlou vlnou opadlého listí, jež zašuměla, zvedla se u jejích nohou a šlehnutá větrem se vzbouřila a strhla ji do víru. Staré stromy poddávaly se rezignovaně útokům větru a ztuhle kývaly raněnými větvemi zpola již obnaženými. Pod nimi plížil se vlhký chlad, napojen vůněmi vadnutí a rozkladu, a vzadu u plotu plouhavé, bílé mlhy stály schouleny, jako duchové vyčkávající půlnoční chvíle.

Bledý, vysílený den bez slunce složil předčasně své žezlo. Obloha vyjasnila se slavnostně.

Zavátými cestami probíhal vítr, neustávaje zanášeti je spadlým listím, jako by je uzavíral všem návštěvníkům. Víta zamířila ke starému altánu, jehož truchlivou zvětšlost opředla divoká réva, ale nevešla dovnitř. Ze všech koutů a stran vyřítily se vzpomínky, obklíčily ji a zalehly jí cestu. Byly krotké i dravé, přítulné a laskavé i bodavě palčivé a kruté. A všechny žádaly její svrchované účasti, jako by měly právo přisáti se k jejímu srdci a vypítí z něho krev. Stála dlouho, hleděla na ně odmítavě a tvrdě. Několik roků sem nevšlula. Rodný dům venkovský, přikrčený k zelené stráni zůstal prázden a opuštěn po smrti rodičův. Ostatně prožila zde mládí pochmurné a trpké s duší stále souženou a trýzněnou hrubými rukama, jež ji chtěly deformovat, na místě vychovávat, prožehnuté katastrofami, jež hrubé ty ruce nedovedly zacloniti jejím zrakům.

Měla však mnoho přirozené chytrosti, aby podlehla zřícení, mnoho zdravých impulzů a palčivé žízni, aby se odhodlala odříkat a trpět, mnoho předčasně vyzrálých zkušeností, aby se, jako žena, dala snadno uchvátit,

připoutat a vykořistit. A pak ani se tak necítila dcerou své matky, těžkopádné, nemyslivé měštky, jež všedního dne pletla punčochy a předla len, v neděli dohlédla v kuchyni na sváteční oběd, prostřela pro hosty, rozhovořila se při dobré kávě, aby pak hlídala muže při kartách, a večer, když obcházel dům, střežila před ním čeledník s hezkými služkami; spíše mohla snad — ač je to lhostejno — dědit po otci, jenž byl mužem výbojným, podnikavým a záletným. Ale jeho život je jí jasný a pochopitelný, ničeho neskrývá a ničeho neobjasňuje. Chtěla by však znáti život oněch žen příbuzné krve, jež tady prošly nezlomné ve své víře, neochvějně ve své věrnosti k muži. Tyto ženy jsou jí hádankou. Provďaly se často z donucení, poddaly se muži, zatínajíce zuby odporem, jenž nevymizel po celé manželství, a ještě našly dostatek energie býti stále na stráži a hlídati mužovy věrnosti takorůzka se zbraní u nohou. Těmto záhadným ženám přála by si pohlédnout do očí, slyšeti jejich hlas, čísti v jejich srdci. Zdá se jí, že tam někde je ukryto tajemství jejich svátečního klidu, jejich syté spokojenosti, jichž ona nikdy nepoznala. Neboť, podivno, volný její život schvacován často dravými proudy nepřinesl jí opojení lásky, ani hlubokého, otřesného zklamání. Zdá se jí, že nemilovala ani. Hledala, bloudila, trpěla, když se zdálo, že se raduje a užívá. A hledala, bloudila, trpěla tak dlouho, až shledala, že mohutné vlny jejího citu rozbíjejí se nadarmo o tvrdé skály, nebo že jen tu a tam postrčíknou hluchou, mrtvou pláň, zející prázdnotou.

Nebourila se, nezoufala při tomto poznání. Milovala svou samotu, jež k ní přicházela jako malá dravá šelma neznámého původu, zrozená v hlubinách nepřístupných pralesů. Milovala, ale — bála se jí; její zelenavé dravčí oči leskly se příšerně, vyzařovaly srdnatost a pýchu bytostí nespoutaných a volných, napovídaly drtivá tajemství zaklíněná v starobných rýhách země na dně propastí. A Víta neváhala ani na okamžik zprofanovati tato místa dostaveníčkem s mužem, jenž nevyplnil prázdno její duše, nezahrál její žádostivé, lačné srdce, nebyl ani s to odehnati

malou, dravou šelmu, jež ji provázela všude, ale stal se jí vzácným a drahým, protože ho, zbožňovaného, připoutaného a střeženého, vyrvala ženě jiné. A pak mělo to pro ni kus nového, démonického kouzla, mohla-li provokovati stíny oněch spokojených, klidných žen, jež střežily po celý život svou velkou, šťastnou iluzi. A tak vzpomínky rozutekly se před jejím chladným tvrdým pohledem, a když vstoupila do altánu, netrpělivě rozhrnula svislé větve divokého vína a vypjala se, hledíc do dálky. Nic se nepohnulo, nic se neozvalo na rozestřeném klíně údolí. Ale byla překvapena, přistihnuvši se, že čeká. Ona že čeká... a už teď? Vždyť dlouho ještě nemůže přijet.

Zahalila se těsněji v plášť a dlouho seděla, hledíc do prázdna, jako fascinována tajemným slibem, jenž jí uložil sedět a nepohnouti se. Ale pojednou vyskočila, strhala narudlé šlahouny divokého vína, jež jí zastíralo vyhlídku do kraje. Dokud je rvala a zápasila s nimi, zasypávána rudým jeho listím, měla pocit ulehčení, jako by tíseň jakási se v ní uvolňovala. Ale pojednou ruce ji zabořily i ustala, jsouc překvapena tím, co se stalo. Vskutku znetvořila malý ten domek. A nebylo to vlastně jejím úmyslem...

„Hle, mé ruce se vzbouřily,“ řekla si žasnouc.

Sněžila se mysliti na věci, které nesouvisely s tímto okamžikem, ale každý nerv, každý sval, každá krůpěj krve připomínala jí, že čeká.

„Ah!“ řekla si pevně, „vždyť je to pouhý klam. Jsou to nevčasné slavnostní introdukce, které tím nevčasněji utichnou. Neznám to snad? Až objeví se ten, jehož teď čekám, sálavý plamen rázem zhasne, takže nezůstane ani jiskra pod popelem. Či stalo se kdy něco jiného? Nikdy. A mohlo by se vůbec cos podobného stát?“

Neodpověděla si, neboť nepokoj vyšlehl výše a horké jazyky obav přejížděly její duši. A což nepřijede-li dnes?... Což nepřijede-li vůbec? Zůstala na chvíli ohromena a měla nesnesitelný pocit, jako by hejna mravenců prolézala jí pod kůží. Pojednou zasténala, zasažena určitou, krutou myšlenkou jako bleskem. Už je to jisté! On nepřijede!

Nepřijede. V jejím nepokoji je předtucha zklamání. Čekala už někdy takto? Kdo ví? Snad. Ale pak je tomu už velice dávno, ba zdá se, že vůbec ne.

A zase se vzchopila a snažila se na okamžik všechno setřást a osvětlit.

Nevčasná slavnostní introdukce! Chorobná žízeň, jež se ztiší, když bude chtít přiložit pohár k ústům...

Zmatená, palčivá otázka duše, jež nabývá podoby, aby se stala sfingou...

Mohlo by se státi, že by se marně hledalo dvě lidských bytostí, jejichž sloučení bylo by nejvyšším opojením krve a nejsladší harmonií duše?

Nerozuměla si dost určitě; v její duši bylo mnoho temného. Získané představy duševních hodnot pohybovaly se na hemživém pozadí a ještě tu číhal v záloze její vzbouřený cit, stále pohotově vyřítiti se jako vlk mezi stádo. Odtržení od svého okolí a svého pohlaví pociťovala někdy jako krvácející ránu. Někdy zdálo se jí, že příliš mnoho serval, odházela a zašlapala. Polekala se, majíc dojem, jako by byla pohnána před soud jakési stařecké, vetché autority, nadané tisíciletým, nedotknutelným právem a mocí. Tu stavěla narychlo oltáře, ozdobené starými symboly a měla smělost křiknouti na mimojdoucí, aby poklekali. Sama však necítila, že by měla kleknouti a pokořiti se, ale snažila se smlouvat s přísnou stařeckou autoritou a otevřítí před ní své srdce zkažené a dobré.

„Co jsem zavinila?“ tázala se. „Byla zde jakási obecní budova se starými rekvizitami. Shořela. Nevím, kdo zapálil. Někteří se pojistili, neboť věděli, že vše je chatrné a zvetšelé. Ale já vám důvěřovala, a tak přišla jsem o všechno. Nu? — Všichni máme slabosti a vášně. Ale některým je dáno, že si z nich udělají poslušné tahouny, zořou jimi pole, zasejí a sklidí na konci léta; někteří použijí jich jako beranů a pák, postaví si domy a paláce, aby měli k stáru kde bydlet. Také bych si postavila palác. Ale bojím se vašich úskoků. Mám strach, že mě v něm uvězníte a stane se mi doživotním žalářem. — Netřeba všechno přičítati na náš vlastní vrub.

Třeba oddělit to nepřenositelné a osobité od stagnantního a zděděného. Neseme mnohou tíž, již nám odkázaly předešlé generace. Moji předkové žili dlouho u plných mis nespásání civilizací. Co mohu dělat? Nalíčím se každého rána, abych vypadala zjemněle a vysíleně, a přece cítím, že jsem lačná a dravá. — Kvůli té tíži přejaté, již neseme, mělo by nám býti mnoho odpuštěno. Nejsme jisti sami před sebou. Znenadání pohne se v nás takový poloviční troglodyt, poděšený hněvem a hrozbami svého mstivého, krutého boha, zavřeští bába hledající zázračné mandragory pod šibenicí a hledící do otevřeného nebe za noci Vavřincovy; vyvstane bledá kajícnice pronásledována vizemi, nebo i taková počestná žena násilně provdaná, střežící po celý život svou velikou, šťastnou iluzi se zbraní u nohou. — A tak žije to stále v mé krvi, dlouhý, rozčlánkovaný červ, zakončený hlavou bystrou a jasnou. Jen tato hlava je mým vlastnictvím. Cítím, že mi byla udělena z nesmírné milosti, nebo vzácnou náhodou nebo snad na újmu někoho druhého. — A snad bude jediným štěstím mého života. Ale ať už to byla milost nebo náhoda, pro mne znamená to velkodušný, nezasloužený dar, jenž mě učinil dlužnicí, ano otrokyní neznámého dárce. Neboť v mém srdci žije stále tento pocit závaznosti a nesplacitelného dluhu. Mé touhy tryskají v mystické zášeří. Chtěla bych ve skrytu a neznámu přinést velikou, strašnou oběť, když už mi nebyla uložena veliká, strašná láska...

Nedokončila své rouhavé i zbožné smlouvání se stařeckou autoritou, když na dvoře zaštěkal pes. Horečka očekávání rozestřela se náhlou bledostí v její tváři a přešla v nervózní chvění jejích dlouhých, bílých prstů. Ale vždyť to nemohl být on!

Vítr ztichl poněkud a províval zapadlé cestičky, šelestě mírně, jako by se jich dotýkal křídly. Staré stromy stály zadumané, jako ospalí hodovníci nad vypitými poháry. Mlhy schoulené u plotu zahrady postoupily blíže. Nad lesem vytryskl proud bílých paprsků a znenáhla vynořil se měsíc, jako zářivá, jasná hostie pozvednutá nábožnou

rukou. Mléčně bílé světlo zalilo krajinu a oživilo stíny, jež klesaly a zvedaly se, jako by chtěly uprchnouti a skrýti se v temném houští. Na dvoře štěkal pes, a smlouvavé, dobrácké hlasy zaznívaly důrazněji. Víta chvěla se nedočkavostí a zároveň cítila nezbytnost potlačit ji v sobě. Vždyť to nemohl být on! Ale sinavě bílé světlo luny dobývalo v ní něco, čeho nechtěla vydati, vleklo ji, kam se nechtěla sklonit. Apostrofovala ji ironicky.

„Aj, paní Luno, k čemu tolik nádhery? Je zde jen dvě střízlivých, smutných očí! Přicházíte jako čistá, plachá nevěsta, jež má poprvé překročit práh obydlí milencova. Malou parenthesu: Ta řeč ve dvoře netýká se mne, vidíte? Ne, rozhodně ne. Já se nechvěju — zima je mi. Vaše stříbrné závoje posety jsou perlami a démanty. Myslíla jste, že se promění v slzy na mých brvách? Nedám se oklamat. Ne, vy nejste nevěsta. Naše matka, paní Gea, vyradila nám vaše příšerné tajemství. Víím, co jste. Jste kostra. Studená, bílá kostra. Pomlouvají vás dokonce, že jste zemřela sešlostí věkem. Ale já tomu nevěřím. Ne! Vaše rány jsou příliš hluboké, vaše nitro příliš rozerváno. A proto chci věřit, že jste zemřela čistá a mladá strašlivou horečkou pohlaví, když vaše hledající rozpjaté ruce zachycovaly stále jen bastardy, štěnata a obludné mrože. — Jsou takové případy, paní Luno. Stane se, že se marně hledá dvě bytosti, jejichž splnutí bylo by nejvyšším opojením krve, nejsladší harmonií duší. A přece je souzeno, že se musejí setkat. Řcete mi: byla jste živa, či mrtva už, když přiblížil se k vám? — Proto byla vaše smrt tak hrůzostrašná, a paní Gea chvěje se dosud při vzpomínce na ni. Proto vycházíte za noci a rozněcujete chorá srdce... Ta řeč na dvoře... ah!“

Rezavá vrata zaskřípala, a drobné spěšné kroky blížily se k altánu. Služka malá, krevnatá, červenolící, všecka popletená neočekávanou příhodou, vyprávěla jí cosi zmateně. Ale za ní přišel nájemce vážnými kroky, služku odehnal, a teprve když nemohla již slyšet jeho slov, rozhovořil se. Byl diskrétní a vážný. Mluvil mnoho. Víta pochopila jen: že to není on a že pro ni přišli. Šla tedy

domů, ale neposlouchala. V pokoji, jenž nenáležel k jejímu bytu, stál vysoký, sehnutý muž s koženou brašnou přes rameno a jakési nuzné, špinavé děvče. Muž vypjal se vážně, když vešla, vyndal papíry z kožené brašny a zhostil se svého poselství krátce a jasně. Někde v daleké horské vsi žila do předevcíra chudá žena, jež živila tohoto mrzáka, svou nemanželskou dceru. Když umírala, vyzradila jméno jejího otce, o němž nevěděla, je-li živ, či mrtev. A muž vyslovil jméno to několikrát za sebou... jméno Vítina otce. A jak rodná obec, chtějíc se zhostit nezaslouženého břemene, nelitovala nákladu, aby bylo děvče dopraveno k otci. Je mrzákem tělesným i duševním. Je blbé.

Víta chtěla se brániti, ale nenašla slov. „Má sestra je to... sestra,“ sténalo její zaleknuté, pokořené srdce. Nebála se ani tak smrti a katastrof, jako ji děsilo všechno nedochůdné, mrzácké a znetvořené. Překonala svůj odpor, vzala děvče za ramena a obrátila je ku světlu. Zadržela výkřik a zrakem, jenž znenáhla nořil se v hlubokou prohlubeň hrůzy, pohlížela jí do tváře, jež měla překvapující podobnost s její. A Víta viděla před sebou vlastní své rysy, své oči, svá ústa znetvořená a zpusťšená... Byly nejen sestry, byly přímo dvojenkyně.

„Jak se jmenuje?“ otázala se temně.

„Jmenuje prý se po otci: Víta.“

Neřekla už ničeho. Krvavý ruměncem polil její tvář, jako by byla dostala ponižující ránu. A jako odsouzenec, jenž přijímá rozsudek nespravedlivý a krutý, vzala dívku za ruku a vedla ji do svého bytu.

Nasytila, svlékla ji a uložila ji pak do té bílé, vonné postele, jež stála připravena v její ložnici. Pak poručila zhasiti světla a tomu, jež čekala, — ač kdyby přece přijel — vzkázala, že odjela odsud. Bylo jí však dusno a hořko pod střeškou s tím mrzákem spřízněné krve, jenž se podle platného zákona příživníků připjal k jejímu osudu, i vyšla na balkon zatínajíc zuby a přemýšlejíc, jak vrátiti osudu tuto brutální ránu. Avšak onen malý, krutý bůh polovičnického troglodyta dýchnul na ni svou hrozivou blízkostí.

„Co se bouříš?“ pravil. „Měl jsem dvě stejných hlav k zadání o stejných tvářích, stejných očích, stejných ústech. Jedna však byla jasná, druhá temná. Tu jasnou jsem dal tobě...“

Kdesi v dáli táhlý, třesavý zvuk povozu ozýval se ostrou linií v tuhé, nehybné ticho noční. Víta neslyšela.

„Měl jsem dvě stejných těl k zadání, jedno zdravé a krásné, druhé ošklivé a zmrzačené. To zdravé dal jsem tobě...“

Zvuk povozu rostl, blížil se, vyznívaje v tichu jasné, podzimní noci jako dlouhý, radostný výkřik.

Ve stromořadí silnice blýskala se světla kočáru. Víta neslyšela a neviděla.

„Není mi třeba dovolávati se vděčnosti, ale nedám si rozhodně pokazit blížící se chvíli. Představ si, že bys to byla ty, již jsem odsoudil vláčeti to hnusné, zmrzačené tělo! Představ si, že by ta zatemnělá, blbá hlava byla tvým údělem! A pamatuj, že jsem všemohoucí! Co jsem dal, mohu zase vzít. To všechno lze změnit v malé chvíli.“ Vzdálil se po těchto slovech, ale jeho hrozivě pozdvižený prst, strašný, lopatkovitý prst kata, nebo středověkého krále, jenž z rozkoše vraždil vlastníma rukama, utkvěl jí před očima.

Povoz zastavil, a Víta zaslechla známý hlas, jenž pronikl jejím srdcem jako zápalná jiskra. To byl ten, jehož čekala. Jenže podivno! — předvídané a obávané vystrízlivění se nedostavilo. Nenadálý nepokoj otrásl všemi pilíři její duše, jako by byla poprvé spatřila muže. Její ospalá, vězněná, klamaná vášeň, rozevlála vítězně svou ohnivou lví hřívu jako pokořený vězeň, jenž přišel k poznání své strašné moci. — Co kdy zažila, byl stín a klam, ale zde bylo světlo a pravda. Nebylo otázek, nebylo pochybností: on to byl, jejž hledala bloudíc a trpíc, on to byl, k němuž hnala se povždy ohnivá vlna její touhy, za nímž spěchaly všechny její sny jako vlaštovky k jihu.

„... Víš, že jsem všemohoucí,“ zaznělo jí v uších jako úder zvonu, a strašný, lopatkovitý prst pohrozil jí z dáli.

Nechtěla poslechnout, revoltovala, svíjela se, reptala. Ale neměla síly porušit zákaz a odhodlati se k činu. Viděla dole jeho postavu, slyšela jeho hlas, jenž se zachvíval zklamáním a nechtěl rozuměti námitkám a vytáčkám. Domnívala se, že musí ucítit tlukot jejího srdce, že ji nalezne a vyrve jejímu osudu. Ale jeho pohled bloudil naprázdno po průčelí domu a nezadrhl se ani jedinkrát ve hlubokém stínu, jenž ji skrýval. Cítila, že štěstí její je ohroženo i počala se smlouvat s přísným vladařem.

„Chceš-li, nabízím ti v sázku svůj život a vrhnu se beze slova dolů k jeho nohám.“

Ale oběť její nebyla přijata. Strašný lopatkový prst přiblížil se a prudce jí pohrozil. Viděla silné klouby svalnaté, černě porostlé ruky.

Když kladl nohu na stupátko, cítila, že musí strašlivým výkřikem ulevit svému zoufalství. Ale mohutná, černě zarostlá ruka dotkla se jejího hrdla, takže zůstalo sevřeno a němo.

A zase zněl třesavý zvuk povozu po tvrdé silici jako studený, jizlivý smích. Vedle v pokoji chrápalo blbé děvče. Měsíc svítil přímo na průčelí domu. Kdyby se teď vrátil, musil by ji spatřiti z dále. Ale on nevrátí se nikdy již! Seděla zhroucena, tisknouc tvář do dlaní. Noc byla tichá, jasná, kraj plný stříbřitého prachu sevřený bílými hradbami mlhy, jež tu stály jako tajemná stráž duchů obkličujících dějiště tichého a urputného boje. Blbé děvče chrápalo vždy silněji. A Víta se vzchopila, zrak její ponořil se na chvíli ve světelnou tuň luny, jež stála před ní nádherná a bledá.

„Oh, paní Luno, mrtvá nevěsto, rcete: byla jste živa, či mrtva už, když blížil se k vám ten, z jehož rukou mohla jste vzíti dar nejvyššího štěstí?... Já se nechvěji, vizte, je mi jen zima... zima...“

(Jesle: Almanach Spolku paní a dívek v Mladé Boleslavi, 1904)

Až za hrob

Ostrý, jarní vítr zametal širokou, nečistou ulici a vnášeje do ovzduší četných putyk a nálevení svěžest procitající přírody, hrál svou podivnou, přerývanou melodii na hřebenech starých, prejzových střech, jako na primitivním nástroji o dvou strunách.

Bylo po obilním trhu. Z náměstí, do něhož ulice ústila, odjížděly poslední vozy. Před rozlehlou starou budovou palírny s kyticí obilních klasů nad vchodem stál sedě natřený, mlynářský vůz. Koně žrali oves z ošatky a čeledín, stoje opodál, pohlížel netrpělivě na hlouček mladých lidí, procházejících se poblíže nároží.

Aby na sebe upozornil, udeřil několikrát násadkou biče o dláždění, ale nikdo si ho nevšímal. Ohlédl se na koně a učinil několik kroků, jako by se chtěl za nimi rozběhnout. Ale pojednou stanul, zaklátil se nemotorně a třeskna opět násadkou biče o dláždění, zeširoka se rozkročil.

„He, mladý pane,“ křiknul, pošinuv klobouk do týla. „Jářku, pane študente... pane Vládo!“

Vysoký, plavovlasý hoch se ohlédl a stanul udiveně.

„Co je, Baňare?“ tázal se znepokojeně.

„Ale — nic. Já jenom, abychom už jeli, pane Vládo...“

„Eh, nač pospíchat? Ať si koně odpočinou. Táhli těžko.“

„Ano, ale tento... copak jsem chtěl říci? Zatmíme, pane Vládo.“

„Co na tom? To se stává častěji...“

Čeledín opět se rozpačitě zaklátil, pošinul klobouk a škrábaje se na temeni, řekl přidušeně: „Povezete peníze, pane študente?“

Mlčky pohlédli si do očí. Nenadálá otázka postavila ostnitou přehradu mezi ně. Student přijel předevcírem domů a teprve od rána znal tohoto hřmotného zrzouna, jehož zvláštní fysiognomii nemohl uvyknout. Cestou zdálo

se mu, že má vedle sebe podezřelého člověka s dvojí tváří. Jeho drsnou neomaleností prokmitlo chvílemi pitvorné chytráctví, nebo průhledná lest. Ale pohlížeje nyní do jeho hezké osmahlé tváře, protáté po levé straně dlouhou, hlubokou jizvou, jež změnila polohu oka a porušila pravidelné rysy, zdálo se mu, že našel příčinu onoho nepříjemného, znepokojujícího dojmu.

„Peněz nepovezu,“ řekl lhostejně, „ale nevyřídil jsem dosud svých záležitostí.“

Bañar se opět nemotorně zaklátil a pohlížeje mladému muži s jakousi úlisnou pátravostí do očí, těsně k němu přistoupil.

„... Kdybyste vezl peníze, pane študente, pak by bylo lépe jet vlakem.“

Zavládlo mlčení, pohledy jejich ostře se zkrížily. Vláda měl nepříjemný pocit, že Bañar buďto z nekalé příčiny vyzvídá, anebo ho již prohlédl a ví, že poveze velký peníz. Odstoupil od něho, chladně jej přeměřiv, ale čeledín polízal za ním s těžkopádnou neústupností, napřahuje své veliké, rezavými chlupy porostlé ruce, jako by chtěl ohmatati jeho kapsy.

„Já jenom proto, pane študente... aby vás nepotkalo neštěstí. Však víte, ta cesta tam ve žlebech, to je hotová čertova past. Však už se tam všelicos semlelo. Člověk neslyší nic dobrého. Onehdy jel sedlák z trhu a měl u sebe tři sta. Také zatměl a z černockého lesa vyřítili se naň tři začernění chlapi, zbili a okradli ho. Zůstal polomrtvý na silnici.“

„Vím o tom,“ řekl mladík s úsměchem, „to se stalo loni. Ostatně, buďte bez starosti: peněz nepovezu a mám u sebe revolver.“

„Máte revolver?“ Bañar zamrkal pravým okem, zatím co levé hledělo strnule a potměšile, jako by potají špehovalo kohosi skulinou.

„Tak jest,“ řekl Vláda tvrdě, potlačuje znepokojení, jež se hrozilo opět zmocniti.

„Tedy ještě nepojedeme,“ procedil Bañar skrze zuby, hledě si pod nohy. „Nu nechtě! Což, rysák postojí, ale

hnědka... hnědka má doma hřibátko.“

Rozešli se, oba jaksi pobouření a zneprátení. Student vrátil se ke svým kolegům, ale jeho dobrá nálada byla tatam. Nic ho tu již netěšilo. Pojednou vzpomněl si, že patrně také otec novému čeledínovi nedůvěřuje. „Před Baňarem se nezmiňuj, že vezeš peníze,“ řekl mu dvakráte.

Procházel se opět s přáteli, ale veselý hovor nebyl s to zaujati ho cele; byl roztržit a zrak jeho utkvíval pátravě za rohem náměstí, kde před vchodem do špinavé, daleko páchnoucí palírny stál šedě natřený mlynářský vůz. Koně, jako před tím, žrali klidně z ošatky a netrpělivý čeledín zmizel, jako by se do země propadl. Mladík znenáhla se upokojil, zapomněl na své obavy i na odjezd.

Téměř dvě hodiny uplynuly, když objevil se Baňar u koní. Bylo patrné, že chystá se k odjezdu. Uklidil ošatku, připevnil sedadlo na voze a pak nejistým krokem zamířil na náměstí. Hned jak se přiblížil, mladíci propukli ve smích. Byl k nepoznání změněn. Měl nový zelený klobouk, gumový límec a červenou kravatu. Tvářil se podivně, zpola plačtivě, zpola zuřivě. Podle nejistého kroku a zbrunátnělé tváře usoudili všichni, že je opilý. Ale křivdili mu, netušíce, že jsou tím vinny jeho zánovní, velice těsné boty, které z neznámé příčiny vzal s sebou z domu, aby je nyní před odjezdem vyměnil za valašské papuče, jež měl dosud na nohou.

„Hle, mladý pane!... jářku... tento, co jsem chtěl říci...“ mluvil z daleka skrze zaťaté zuby, zvedaje trhavě nohy, jako by kráčel po žhavém uhlí. „Hnědka má doma hřibátko. Dělejte, co chcete, už mi stát nechce a nebude. — To není k smíchu, pánové,“ utrl se na studenty, „to je moc vážná věc. Ostatně, já vám neporučím,“ obrátil se k Vládovi, „zůstaňte si tu a jedte domů vlakem.“

„Ne, ne!“ bránil se mladík, rychle se louče s přáteli, „s vámi to bude veselejší. Vlak přijíždí pozdě a otec měl by starosti. Ostatně, nic jsme nezmeškali, než se setmí, budeme doma.“

„Nu to se neví, to je otázka,“ vybuchl Baňar podrážděně.

„Žádná otázka. To je faktum. Jsou tři hodiny.“ Tvrdý, pánovitý tón měl být pokusem podříditi si tohoto potouchlého zrzouna, v jehož společnosti nebylo mu volno. Ale krotitelská uzda se sesmekla, hranáč se hrozivě vypjal.

„Faktum, nefaktum,“ rozkřikl se hrubě, „já povídám, to se neví! To se teprve uvidí!“

„Nekřičte, Baňare,“ pravil mladík na oko klidně, sedaje do vozu, „nemusí každý vědět, že jste přebral.“

„Přebral, nepřebral, to je moje věc! Radil jsem vám, abyste jel vlakem...“

„To je zase moje věc.“

„S pánem bohem! Zapalte čertovi svíčku!“

Práskl do koní. Vůz rozjel se s ohlušujícím rachotem po hrbolaté dlažbě, otrásaje se tak, že řady starých domků po stranách cesty zdály se poskakovati. Odpočatí koně uháněli bez pobídky s rozevranými hřívami s větrem o závod. Seděli mlčky, vrážejíce prudce do sebe, zahalení oblakem prachu, jež vítr zvedal a unášel, aby jim ho pak s bujnou svévolí znovu vmetl do tváří. Řada domků po levé straně přetrhla se několikrát a skončila náhle u příkopu, jenž obepínal starý zámecký park. Svěží vůně rozvlhlé prsti zavoněla odtamtud. Po pravé straně chudé, odrané, rozházené domky běžely dále podle silnice jako nepořádné, svévolné děti, jež vystoupily z řady. Poslední stál na kopečku u mýta a podobal se miniaturní pevnosti o silných zdích a malých zamřížovaných okénkách.

Širým polem dul vítr táhle a mocně v dlouhých přestávkách, jako by zhluboka nabíral dechu. Podle cesty střídaly se záhony smutné zeleně časného jara zdeptané a proválené sněhy s černou prstí rozrytou hlubokými brázdami otevřenými proti slunci, jako žíznivé rty. Po jasném nebi letěly prudce drobné bílé obláčky, podobny hejnům neznámých fantastických ptáků. Bílá silnice vinula se rovně do dálky, přepínajíc nevysoký kopec s několika křivými, ošlehanými stromy.

Vláda seděl poněkud stísněn rozpaky, drže pouzdro s doutníky v ruce. Příčilo se jeho povaze a zvykům zapáliti

si a nenabídnouti doutník nahodilému soudruhu, sedícímu vedle. Ale za poměrů, jak se v poslední chvíli před odjezdem mezi nimi utvářily, zdála se mu taková pozornost nemístná. Ale posléze překonal patrně svou hrdost, neboť štouchl náhle vozku kolenem, strkáje mu do ruky doutník.

Baňar pohlédl naň pozorně svým mhouravým, šikmým okem a odtáhl ruku.

„Já nekouřím,“ pravil nejistě, „jsem slabý na dech.“

„To bych nemyslíl.“

„Ano, já se nezdám. Býval jsem zdrav jako buk. Ale když jsem přišel z vojny, dostal jsem zapálení mandlí a nemohl jsem se toho zbavit. Radil jsem se u kovářovy ženy a ta prohlásila, že nemoc je z toho, že mám silnou krev. Tak jsem si nechal dát za každé ucho patnáct pijavic. Pomohlo mi to, ale ztratil jsem hlas. Od té doby jsem slabý na dech.“

Jeli dlouho mlčky. Minuli velikou, čistou vesnici, provázeni štěkotem psů. Kopec s křivými stromy místo aby se přibližoval, zdál se unikati před nimi, rozvinuje do nekonečna bílou stuhu silnice uprostřed jednotvárné roviny polí a luk. Opět jeli dlouho mlčky.

Když sjížděli pak z kopce, Vládovi svalilo se cosi pod nohy.

„Co to vezete?“ tázal se, sahaje rukou pod sedadlo.

„Je tam osmilitrová láhev slivovice. Zabalil jsem ji do pytlů. Mám sestru vdanou v Kříšťáku na hospodě. Je to na cestě, tak jim tu a tam dovezu, co potřebují z města.“

Kraj se náhle změnil. Půda vlnovitě vzedmutá pokropena byla černými skvrnami křoví a houštin. Na obzoru tměl se les. Slunce zapadlo, mlhy plížily se těsně u země. Cesta zařezávala se do hlubokých úžlabin, takže nebylo viděti vpravo ani vlevo.

Když jeli takto chvíli, těsně sevřeni vysokými, příkrými svahy, Baňar zadíval se na studenta svým mhouravým, šikmým okem a potměšile se zasmál.

„Jářku, mladý pane, kdyby nás teď někdo... tento... zaskočil! Obrátit zde je nemožno a utéci bylo by těžko. To jsou zde čertovy pasti.“

„Dnešního dne se už takové žerty nevyplácejí.“

„Ovšem, někdy se nevyplácejí, ale oběma stranám přijdou moc drahé. Jste kurážný.“

„Nechci se chlubit, ale strachu jsem nepoznal.“

„Já také ne. Pouze dnes týden, když jsem jel tudy, kapánek jsem se lekl. Husí kůže mi naskočila a vlasy mi stály jako hřebíky. Ale nebylo to zde, až tam dále pod lesem.“

„Co se vám stalo?“

„Eh, ani vám nepovím. Ještě byste se mi vysmál. Ale já nejsem pověřčivý a hned tak se neleknu. Nu, nechme toho, nemůžu vám to povědět, je to náramně... tento... složitá věc.“

Vyjeli z úvozu. Stmívalo se, mlhy houstly a před nimi tměl se a vystupoval les jako obrovský svinutý ještěr. Baňar vesele si hvízdal, ano, stal se dokonce hovorný a vlídný.

„Jářku, pane študente, v Praze je veselo?“

„Někdy.“

„A máte už také nějakou milou? Myslím takovou, která je k vám... hodná.“

„Jak to myslíte?“

„Nu... Jako... tento... která se neupejpá.“

„Všechny se upejpají.“

„O, chyba lávky! To se jen tak zdá, pokud to člověk s nimi neumí. Věřte mi, já jsem starý voják, a než mi udělali na tváři tenhle šrám, býval jsem hezký chlapík.“

Opět jal se hvízdati, tak hlučně a pronikavě, až Vládovi zaléhalo v uších. Pak dal se do zpěvu. Ale i zpěv byl stejně podezřelý a divný. Vřískal jako posedlý, hulákal z plna hrdla, jako by se byl pomínul s rozumem.

Vláda seděl tiše, poněkud znepokojen tímto neočekávaným výbuchem veselí, hledě po očku na podezřelého soudruha.

„Co to znamená?“ uvažoval v duchu, „buďto je tento člověk nepřičetný, nebo má vedle sebe lotra, jenž snad, zvěděv náhodou, že poveze peníze, kuje nekalé záměry. Vždyť toto nenadálé hvízdání a hulákání mohlo být smluveným heslem.“

Les dýchal na ně zdaleka mrazivým vlhkem, otvíraje příšerně svůj černý jícen. Když vjeli na lesní cestu, obklíčila je tma. Koně uvolnili krok; trhali sebou plaše a museli být stále pobízeni. Baňar zpíval milostnou písničku jaksi chraplavě a nuceně. Byl zamyšlen, stále se rozhlížel, a zdálo se, že o čemsi uvažuje.

Pojednou les prořídil a kolem se opět rozjasnilo. Baňar přestal zpívat, rozhlížel se nenápadně, zdržuje koně, jež se opět chutě rozběhli. Pohlédl pátravě na studenta, cítě, že jej stále pozoruje. Náhle prudkým trhnutím zastavil koně a skočil z vozu. Neodpovídaje na otázku Vláďovu, co že se stalo, tiše klel a nadával nesouvisle, hned honáči, hned ostatním čeledínům, vině je z lenosti a nedbalosti. Cosi poopravoval na voze, prohlížel a proklepával, tváře se rozezleně a starostlivě, jako by konal cosi velmi nutného a namáhavého.

Když klepání a klení na chvíli ztichlo, Vláďa vychýlil se z vozu, aby se přesvědčil, je-li Baňar konečně hotov. Ale nikde ho neviděl. Rozhlédnuv se spatřil ke svému překvapení, že odchází po pěšině, jež protínala šikmo malou mýtinu mezi dvěma hustě zalesněnými svahy. Chtěl na něj zavolat, ale vtom již se Baňar obrátil a zamával kloboukem.

„Bavte se dobře, mladý pane, já se zde chvilinku zdržím.“

„Jaké to žerty, Baňare?“

„Žádné žerty, pánečku, to je... náramně složitá věc.“

„Nemyslíte snad, že tu budu stát a čekat na vás?“

„Je mi vás líto, zelený chasníčku... Pozval bych vás s sebou — nejde to. V neděli zapsal mě panáček mezi katolické tovaryše čili studené bratry, třebaže nejsem studený ani tovaryš. Ale musím žít jako křesťan a chránit cizí nevinnost.“

„Zbláznil jste se, či co to žvaníte?“ křičel mladík vztekem bez sebe.

„Žvaním nesmysl, vidíte! Ale nemohu vám to jinak vysvětlit, je to náramně... složitá věc. Někdo by bez ptaní pochopil, ale takové mládě... Takové zelené mládě! Ale víte

co? Poslyšte! Jářku... tento... co jsem chtěl říct? Zkrátka a dobře: počkáte tu na mne. Nic se vám nestane, buďte bez starosti. Vždyť jste statečný, a jak sám říkáte, strachu jste nepoznal. Peněz nevezete a máte v kapse revolver. Tak sedte tiše, jak vás ve škole učili, a dejte pozor na koně. Vytáhl jsem zákolníky, abyste mi neušel.“

Vida, že student skočil z vozu, domníval se, že pustí se za ním, buď aby ho sledoval, buď aby mu vyrval zákolníky, pokročil hrozivě a pozvedl pěsti.

„Nechodte za mnou... to by skončilo zle!“

„Jste blázen, Baňare,“ mluvil student mírněji, vida, že ničeho proti němu nezmůže. „Víte dobře, jaká je s koňmi potíž. Nechtějí stát...“

„Budou stát třeba do rána, jako berani.“

„Ryzák by postál, ale hnědka má doma hřibátko.“

„Nedbejte o její hřibátko. Minulý týden byli jsme s ní teprve u hřebce... Bude-li jaké, má je u sebe.“

Zasmál se divoce a zmizel za křovím. Hned nato rozlehl se lesem jeho hulákavý, ochraptělý hlas. Zpíval stále tutéž milostnou píseň, výskaje jako opilý.

Vláďa naslouchal, skřípaje zuby. Když zpěv ztichl, prohlédl rychle svůj revolver a hledal, kde by uvázal koně. Obloha nad lesem sesedla, mraky pluly zvolna a nízko, jako by chtěly se zachytiti na vrcholcích stromů. Stmívalo se, mlha houstla, posouvajíc se blíž a blíže. Pouze několik stromů a keřů bylo lze rozeznati nablízku a na každém jako by se zachytil útržek mlhavého závoje někdy tak podivně a fantasticky, že se zdálo, jako by tam stál kdosi bíle zahalený, naslouchal a z úkrytu se díval...

Vláďa bránil se houževnatě tomu slizkému mrazení, jež klouzalo po jeho těle. Byl statečný hoch spíše svou vůlí a návykem nežli povahou. Měl však bystrý sluch a živou obrazotvornost. Co se as děje, co se chystá za touto mlhavou zdí, zatímco on zde stojí sám a sám u koní s rozestrojeným vozem a s kapsou napěchovanou bankovkami, obelstěn podezřelým individuem, které zná od rána? Nevěřil, co předstíral Baňar narážkami, neboť lidé

jako on nescházejí se s milou daleko od svého bydliště a také která žena čekala by na něj zde?

Napínaje sluch a sahaje na revolver při každém prudším šelestu, při každém podezřelém zvuku, střežil koně, aby nepoškodili vůz, jsa hotov prchnouti, kdyby zpozoroval, že Baňar nevrací se sám.

Ale znenáhla uvykl zvláštní své situaci, a když srdce jeho přestalo prudce bušiti, rozeznával určitěji jednotlivé zvuky. Nebezpečí pozbylo svou dráždivou podobu, příšerný přísvit, jenž je obléval, zhasl. Bylo jen třeba zachovat chladnou krev v rozhodné chvíli. Odvázal koně, usedl na vůz a čekal.

Seděl tak téměř hodinu, když kdesi daleko za mlhovou zdí ozval se Baňarův „zpěv“. Chraplavý hlas rozléhal se příšerně ztichlým lesem, nicméně Vládovi neušlo, že zní zkrotle, nuceně, skoro plačtivě.

„Nelekejte se, mladý pane, to jsem já,“ volal zdaleka, nějak příliš laskavě a měkce.

„Nestarejte se o mě, nýbrž o sebe,“ zvolal Vláda výhružně.

„Nu, nu, pane študente, nic se vám nestalo, koně si odpočali, teď je popoženem a jsme za chvíli doma. Není vám zima, mladý pane? Já zde mám něco pro zahřátí,“ mluvil, podáváje mu láhev.

Ale Vláda odmítl. Baňar mlčel provinile, spravuje vůz a popleskává koně. Pojednou stanul na pěšině, po níž před chvílí odešel a pozvednuv pěsti, jako by komusi hrozil, strašlivě zaklel. Pak beze slova skočil do vozu.

Sotva popohnal koně, zul své těsné, zánovní boty a praštil jimi do vozu. Pak strhl kravatu a gumový límec. Cosi mumlal nesrozumitelně a vztekle skrze zuby, jako by komusi spílal a klel. Pak opět vytáhl láhev z kapsy.

„Nu, zavdejte si, mladý pane, zahřeje vás to,“ mluvil zdvořile a vlídně. „Je to babská, ale bude vám chutnat... Višňovka, pane Vládě...“

„Řekl jsem již, že nechci.“

„Ne? — Prosím vás, pane študente, nedělejte mi to a napijte se! Myslí bych jinak, že mne chcete urazit.“

Kdybyste věděl, jak ve mně je...! Hotový zvěřinec. Hladné bestie zuří a řvou... Řekněte ještě jednou: ne! a vzteklé bestie prolomí mříž a... a já nevím, co bude dál! Pijte, mladý pane!“

„Ne!“

Třesklo to, jako když puma vybuchne, sladká ta tekutina se rozstříkla pustá a temná jako krev. Sklo zaskřípělo pod koly vozu.

Jeli mlčky lesem. Vláša nemohl se zhostiti podivu, jak tento před chvílí tak drsný, neohrabaný člověk, dovedl jednati obratně a chytře.

Živě cítil, že nedohlédl dosud na dno jeho duše. Jeho hněv ustoupil jakési zvědavosti.

„Já to musím zapít,“ pravil Baňar, sahaje pod sedadlo pro osmilitrový demižon, „mně zlost velice škodí.“

„Nevím, kdo má více příčiny k zlosti, zda-li vy, nebo já,“ prohodil študent smířlivě.

Baňar, jenž pil dlouhými doušky, postavil láhev na koleno a vděčně se usmál.

„Napijte se, pane Vlášo, to dělá velice dobře, na mou čest, nemyslíl jsem to s vámi zle.“

„Nevím, jak jste to myslil a jednal jste, mírně řečeno — lehkomyšlně.“

„Ba ne! To byste mi křivdil. Já jsem to měl moc dobře promyšleno, nic se nemohlo stát. Celou noc jsem na to myslil. Vždyť jsem věděl, že povezete peníze. Jinde bych vás byl nenechal číhat, ale zde je bezpečno, jako v kostele. Vždyť víte, co jsme vyjeli z posledního žlebu, nepotkali jsme živé duše.“

„To ještě není dokladem bezpečnosti.“

„To je tak, pane Vlášo: Já znám zdejší kraj. Zde nablízku — dojedeme tam asi za čtvrt hodiny — je veliký palouk. Říká se tam Ve zmolách. Za dřívějších dob pohřbívali tam samovrahy. Sváželi je tam z daleka, protože na hřbitově jich netrpěli kněží, jinde zas nepřáli jim místa sedláci a majitelé půdy, kteří věřili, že takový hrob přitahuje neštěstí a živelní pohromy. Ještě když jsem byl chlapec, odvezli sem mrtvolu

vojenského zběha, který se oběsil v lese. To se ví, že si lidé vybájili množství povídaček a báchorek o tom. Zde, kolem lesa, je chudý kraj. Třicet nebo více vesnic a lidé žijí tam velice bídě. Ale kdybyste někomu sliboval pytel zlata, aby sem v noci, nebo třeba jen z večera došel, vysmál by se vám... takový mají dosud z toho strach.“

Vláda se potutelně zasmál.

„A to mi pak chcete namluvit, že jste zde měl dostaveníčko s děvčetem?“

„Totiž... jak bych to řekl?“ ošíval se Baňar rozpačitě, „nemohu... to je...“

„Já vám pomohu. To je náramně složitá věc, vidíte. Ale to už jsem slyšel.“

„Pane Vládo, bude se vám to zdát divné, protože jsem teď škaredý chlap. Ale před tím, než mi ten zpropadený civil rozťal tvář železným svícem — sedm stehů musel doktor udělat, aby tu ránu zažil — před tím jsem byl šikovný chlapík! Byl jsem poddůstojníkem. Vůbec mi na vojně štěstí přálo. Zvláště u ženských. A nejen u sprostých děvcat... Já jsem to mohl daleko přivést. Důstojnické paní mne vyznamenávaly. Zvláště jedna, byla už starší, hlavu nesla jako královna a mladší paní a dcerky ji ctily a kořily se jí jako světici. Ale když jsem se s ní setkal mezi čtyřma očima, šel z ní až strach...“

„Proč jste nezůstal na vojně, když vám štěstí tak přálo?“

„To je všecko z toho, pane študente, že mi zlost škodí. Jak se dopálím, už se neznám. Vyvedl jsem takový hloupý kousek — však také kvůli ženské — nevyplatil se mi. Hvězdičky mi uřezali, půl roku jsem seděl v garnizonním vězení, šest neděl v železech! To je co říci! Nicméně mám přátele na vojně. Jak se na tu věc trochu zapomene, postarají se mi o místo.“

Nebudu dlouho čeledínem, uvidíte, dočkáte se toho.“

„Málem bych se teď domníval, že tu někde seděla dáma v kočáře a čekala na vás.“

„Posmíváte se mi, pane študente.“

„Nikoliv, jsem jen poněkud — zvědav.“

„Neměl bych o tom mluvit, ale mám k vám důvěru, pane Vládě. Třeba že nemáte dosud pořádného chlupa na bradě, je vidět, že jste, jak se říká, chlap. Povím vám tedy, co mě potkalo, myslíte si o mně, co chcete. — Přišel jsem z vojny a stal jsem se čeledínem v blízkém dvoře. Jezdil jsem často touto cestou časně z rána i pozdě v noci. Jednou, bylo to v létě, když jsem se vracel večer domů, zaslechnu u cesty nářek a pláč. Poznal jsem znenáhla, že je to ženský hlas.

„Ondřejí, miláčku, čekám na tebe! Už dlouho čekám a konečně poznávám tvé koně a vůz.“ Tak volala stále, a když jsem se přibližoval, hleděla mi přímo do tváře. Zpočátku byl jsem v rozpacích, nevěděl jsem, zdali se mýlí, či je-li pomatena.

„Nejsem Ondřejí,“ řekl jsem, „ale nebránil bych se být miláčkem hezké ženy, kdyby o mne stála.“

Ještě než jsem mohl zastavit koně, skočila do vozu a objala mě. Ač bylo tma, cítil jsem, že je hubená a nehezká, ale cosi mě podivně dojímalo a hrálo. Řekla, že jí muž nedávno zemřel a že pro něj nad míru truchlí. Muž její byl mlynářem a ona nyní žila docela samotná v pustnoucím stavení uprostřed polí a luk — však pojedeme kolem, ukážu vám její mlýn. Tak jsem jí začal navštěvovat a ona mě čekávala, když jsem se vracel domů.“

„Proč jste se s ní neoženil, když byla vdovou a líbila se vám?“

„Zpočátku jsem na to myslel. Ale bylo mi všelicos divno. Například, mlýn byl prázdný, hospodářství leželo ladem. Také bylo mi nepříjemno, že mě stále nazývá Ondřejem. Tak totiž jmenoval se její muž. Nebyla pomatena, mluvila docela rozumně, jen když se nejvíce rozplývala láskou, zdálo se mi, že to všechno platí komusi jinému. Tu cítil jsem, že mě nemiluje, ba že mě přímo nenávidí a pohrdá mnou, a že vše to je pouze jakási strašná a hanebná choutka a hra, ve které já nahrazuji nebožtíka. Nevím, jak bych to pověděl, někdy bylo to zrovna příšerné, neboť se mi zdálo, že je kdosi třetí mezi námi, někdy zas, tak jsem se rozzuřil, že bych ji byl málem zabil.“

„Žárlil jste na toho třetího.“

„Snad, já vlastně nevím. Stýkali jsme se denně, stále jsem na ni myslil a při tom nevěděli jsme o sobě nic, já dosud nejsem jist, zná-li vůbec mé jméno. Na ničem jí nesejde. Přeptával jsem se tedy na ni. A tu jsem se dověděl hrozných věcí. Mluvil o ní celý kraj a sice jeden hlas šel, že je to nestoudná, zhýralá žena, poběhlice přímo.“

„Ondřeji, miláčku!“ těmi slovy, jako mne zlákala, zastaví si na silnici každého vozku, formana a pacholka ať svobodný, ať ženáč. A co mi bylo nejdivnější, až donedávna, pokud totiž žil její muž, byla zcela řádnou, ba váženou paní. S mužem žila šťastně. Rádi prý se měli, že se zdálo, jako by bez sebe nemohli vůbec žít. Ale ještě týž den, co byl pohřben, namluvila si tovaryše. — Její matka nemohla prý přenést tu hanbu a přistěhovala se k ní, aby jí v tom zabránila. Ale ona ji vyhnala a věci její vyházela oknem. — Je mi strašně, když tomu tak naslouchám. A mně lítost a zlost velice škodí. Lidé se jí štítí jako prašivé ovce, ženy ji několikrát již ztloukly. Ba jednou tak proti sobě popudila okolní lid, že by ji byli málem ubili jako vzteklého psa. Přivedla si domů jakéhosi panáčka, nebo klášterníka, a měla ho u sebe po tři dni. Lidé jsou tam velice zbožní, nemohli to snést. Šrotili se kolem mlýna, vypáčili dvěře, panáčka vyštvali v podvlíkačkách, ale ji nemohli nalézt. Buď se ukryla, buď ji někdo pomohl k útěku. Pověděl jsem vám svou hanbu, pane Vládo. Myslete si o mně, co chcete. Ale věřte, je to strašné přichytit se takové ženy a o živý svět pak nemoci se jí zbýt. Co jsem už pro ni zkusil! Nevím, jak to se mnou skončí. Dnes je mi tak... nestojím za sebe a zdá se mi, že mě zítra povedou četníci v okovech.“

„Nesmíte to brát tak vážně. Nemůžete-li se takové lásky vzdát, musíte si žárlivost odvyknout.“

„To je těžká věc... protože mně lítost a zlost velice škodí. Napijme se, pane Vládo!“

„Napijme se!“ Vláda se tiše usmíval. Po přestálém nebezpečí v lese bylo mu nyní téměř příjemně. „Lišák prohnáný,“ myslil si hledě po očku na čeledína, jenž se

přisál k širokému hrdlu láhve, jako by ji chtěl vypít na dno. „Jak obratně hrál před chvíli úlohu neohrabaného chrapouna, jistě proto jen, abych se v kritické chvíli nedovolával jeho svědomí, nebo dokonce cti. Třeba se míti na pozoru!“

Zatímco pili dlouhými doušky, padla temná zeď stromů a houštin po levé straně cesty a na jejím místě zabělela se mlha, jako lehká, poloprůsvitná opona, za níž klátily se duchovité stíny několika osamělých stromů. Měsíc plul pod mraky jako špatně rozsvícená lampa, jež stále zhasíná. Blízko cesty tyčilo se několik temně zahalených jalovcových keřů, jako by kdos temně zahalený stál zde na stráži. Vítr harašil suchými lodyhami a kdesi v dáli zmizely podivné, složité zvuky, jež zněly jako náraz suchých větví, provázený hlubokým, těžkým sténáním a pronikavým pískotem.

„Nejsme snad už, jak jste prve říkal, ve zmolách?“ otázal se student se zájmem.

Baňar, jenž ukládal láhev pod sedadlo, přisvědčil mlčky.

„Jenže pro mlhu vidět sotva na dva kroky,“ řekl po chvíli. „Zde u cesty je pěkný palouk, ale tam dále jsou strašné zmoly a debře. Snad proto odváželi sem mrtvoly sebevrahů, aby jich nemuseli zakopávat. Hodili je prostě do zmoly a ujížděli zpitoměli pověřčivým strachem. Sestra mé matky šla jednou na houby...“

„A co dále. Baňare?“

„U všech rohatých! Slyšel jste...?“

„Zvěř bezpochyby. Nezastavujte. Baňare, jedte, jedte!“

„Ježíš Maria...“

„Co je vám?“

„Ona je zde — s jiným.“

„Nic nevidím...“

Baňar jen zaskřípěl zuby. Skočil z vozu, rozběhl se, ale hned zase stanul.

„Půjčte mi revolver, mladý pane.“

„To by tak scházelo!“

„Půjčte mi jej! Musíte!“ křikl výhruzně.

„Ne!“

„Ne?! Hrome a peklo!...“

Než se Vláša nadál, ležel ve voze přimáčknut jakoby těžkou kládou a prohledáván rukama, jež byly s to rozdrtit v něm kosti.

Když se vzpamatoval, ohmatávaje své kapsy, ozvala se rána, jaksi bezzvučně, měkce, pohlcena mlhou. Ale vše vúkol jako by se vzrušilo a procitlo. Oživil zamhlený palouk, suché větve zapraskaly pod hbitými skoky, ozval se šelest křídel, a pak cosi jako tichý šepot a krátké, úzkostlivé zakvílení. Ale v tom zase počaly houkati rány, všecko se vúkol rozvířilo, i mlha se zdála trhati jako papírová zed'. Vyplašený havran vznesl se nad paloukem a zakrákal příšerně, jako kdosi veliký a mocný, jenž protestuje jménem ostatních. Měsíc vyhlédl z mraků, zdálo se, že i vítr se ztišil, aby naslouchal, co se děje. Koně trhali sebou, jevíce chuť rozběhnouti se divým tryskem.

V tom vracel se Baňar, chrle ze sebe nadávky a kletby. Nohy mu v kolenách divně podklesávaly.

„Netrefil jsem,“ řekl sklesle, podávaje Vlášovi vypálenou zbraň. Usedl do vozu a pil dlouhými doušky. Koně bez pobídky se dali do klusu.

Opět sevřel je les tak hustý a temný, jako by jeli tunelem. Koně chvílemi uskakovali z cesty, jako by chtěli vyraziti ze tmy jediným divým skokem.

Vláša se hněval, ale neodbytné otázky pálily ho na rtech.

„Nepijte tolik, Baňare, uškodíte si,“ promluvil náhle.

„Mně to dělá dobře,“ vypravil Baňar zvolna ze sebe.

Oba si oddechli, když vyjeli z lesa. Po levé straně prostírala se široká rovina, po pravé tyčila se zalesněná stráň. Mlha prořídla, měsíc svítil jasněji.

„A byla tam skutečně? Nemýlil jste se?“ promluvil študent.

„Čert ví... netrefil jsem.“

„Ona zde na vás čekává, když jedete z města? Nemusíte se rozčilovat, protože jste jí dnes neviděl. Zajisté zpozorovala, že nejedete sám.“

„... Já... jsem jí... psal.“

„Proč jste raději nezůstal ve dvoře? Měl jste k ní blíže...“

„Pozdě jsem se vracel a byl jsem víc u ní než doma. Jakž jinak? Propustili mě.“

„A řekněte mi, čím vás vlastně tak upoutala? Je hezká?“

„Hm, hezká... hezká...“

„Nu ano, jak vypadá?“

„Jak? N... nu, to není tak snadné... Představte si... ženská prostřední, hubená, možno říci suchá. Tvář je bílá, jako z papíru, široký nos, tak poněkud plochý a veliká ústa. A zuby silné, dlouhé, sotva že rty stačí přikrýti je. Oči má černé... ale zdá se vám, že to nejsou oči, ale dvě hluboké díry... někdy jako by tam kdesi na dně zaplanul oheň a pak zas jen hluboké prázdné díry. Jen vlas má krásný a bohatý, jaký jsem nikdy u ženy neviděl. Ale to je právě, co ji činí chvílemi tak hroznou, tak... tak podobnou jakémusi strašnému zvířeti s obrovskou hřívou. A potom, každou chvíli je jiná. Hned jako by se na mě dívala zlobivá, stará sůva a hned zase zdá se mi, že smrt na mě hledí...“

„Hahaha, do takové krásky jste se zamiloval?“

„Copak vy víte, holátko? Vy se díváte své panence na nosík a myslíte, že na tom záleží všechno.“

„A na čem záleží? Na čem?“

„Na tom, jak vás dovede... oblažit.“

„A kterak vás oblaží takové strašidlo?“

„To je její věc. — Je dosti žen, které dovedou chovat děti, vařit a prát, ale takových, které umějí milovat, je po čertech málo. Věřte mi, jsem starý voják. Napijme se, pane študente.“

„Zapíjíte až příliš dnešní nehodu. A přece víte, kdybych zde nebyl, že by bylo vše jiné. Proto jste chtěl, abych jel vlakem.“

„Nic by se tím nezměnilo. Já jsem to trochu tušil. Nemyslete, že jsem opilý. Víím, co povídám. To je tak: představte si malou, špinavou strouhu. Zde je přítok, zde odtok... Ale není to strouha, je to zástup bezcitných chlapů... Ondřejů! I zde je přítok a odtok. Kdykoli přibude nový... Ondřej, musí jeden z těch starých uhnout. Teď došlo na mne. Věděl jsem to, ale nenadál jsem se, že to přijde tak

brzy. Ještě dnes týden...“

„Dnes týden vás čekala. Řekl jste prve, že jste se čehosi polekal. Bylo to tam ve zmolách?“

„I ne. Já na babské pověry nedám. Ale ona je chvílemi taková divná. Na nikoho nedbá, nebojí se boha ani čerta. Jen svého nebožtíka se bojí. Das ví, co v tom vězí. Zrovna jako by jí byl učaroval. Slíbila prý mu věrnost až za hrob. Jakýsi dopis položila mu do rakve plný zaklínání, slibů a přísah, že nechce jiného milovat mimo něj. A zdá se vskutku, že myslí stále na něj, k němu že hovoří, jemu že platí její polibky a láska. Ale buď že chvílemi na něj zapomíná, buď že se jí ta ‚věrnost‘ přece zdá jakási divná, bojí se velice jeho hněvu a msty. A tu se zčistajasna schoulí na zemi, nebo se přitiskne k vašim nohám a zavyje jako pes.“

„Škoda, že vás nečekala. Chtěl bych jí poznati...“

„Chtěl byste být... Ondřejem?“

„To zrovna ne. Ale chtěl bych ji vidět. Musí být zvláštní a zajímavá.“

Baňar zasmál se polichoceně. Přihnul si opět a rozpovídal se důvěrným, zahořklým hlasem: „Nemohu se u ní stavět... starý to hned pozná. Tak mě zde vždycky čeká i sedneme si pak vzadu do vozu na prázdné pytle a cestou si povíme, co jsme si chtěli povědět. Obyčejně zde nikoho nepotkáme a koně znají cestu. Také dnes týden zrovna tímto časem jsme tak jeli... Koně šli velice zvolna, takže bychom byli uslyšeli kroky, kdyby se byl někdo blížil. Ale vše bylo ticho. Zdálo se, že daleko široko není živé duše. A pojednou těsně u vozu ozve se hlas: ‚Hle, pár pěkných koní, dobrý zánovní vůz a pacholka čerti vzali.‘ Chtěl jsem vyskočit, ale ona mě sevřela, jako svěrákem a šeptá mi: ‚To je on, můj Ondřej! Jsme ztraceni, to je on!‘ Než jsem se nadál, chlap jako hora skočí mi do vozu a chápe se opratí. Zaklel jsem a skočím po něm, ale nezasáhl jsem ho. Chlap zmizel, jako by se do země propad. Pravda, že jsem se po něm moc nesháněl. Práskl jsem do koní a ujížděl, hahaha! A ona byla strachem polomrtvá... A to vám takové kousky provádí, až se člověk podiví. Někdy čekám, čekám... není jí. Ohlížím se... nic. Už

ani nemyslím, že bych ji spatřil, nadávám si bláznů, a přece se ohlížím Pojednou zdá se mi, že daleko za vozem ve zvířeném prachu cosi při zemi běží... Ale není to žena... ba ani dítě to není tak docela, docela při zemi, jistě to psík... A už se ani neohlížím a pojednou ucítím zezadu skok a ona už mi visí na krku, hahaha, hahaha!“

„Naposled ji tedy ještě spatříme.“

„Nu, přál bych vám to vidět. Jako psík... jako psík...“

Měsíc zašel, obloha zahalena mraky zdála se přiléhati k zemi, po stranách mávaly černé prapory tmy, jen bílý pruh silnice rozvíjel se jako nekonečná stuha, soukaná z úst neviditelného kouzelníka.

„Docela... docela při zemi jako psík,“ rozléhal se opilý hlas Baňarův. Chvilími se ohlížel, jako by se nemohl zhostit naděje, že ho milá zčistajasna překvapí v posledním okamžiku. „Nu škoda, přál bych vám to vidět. Už jsme blízko. Přejedeme ještě jednu dědinu Přeštice a pak kousek... Slyšíte? To hučí splav. Tři mlýny jsou tu... žabáky takové... Nejzadnějším říkájí Podolní, druhému Spálenec a třetímu Libosvár. Ten je skoro u silnice. Možná, že ji přece uvidíte.“

Když projeli vesnicí. Baňar se teskně ohlédl.

„Už je po všem. Škoda, přál bych vám to...“

Blízko cesty se pak ostře a pronikavě zakmitlo světlo v oknech nízkého bílého stavení. Baňar vpíjel se očima v nevysoká okna a chvílemi jen zuby zaskřípal.

„Potom zase nevyvádějte hlouposti, jako tam v lese,“ pravil Vláda, obávaje se nového výbuchu žárlivosti.

„Ba ne,“ řekl Baňar temně. „Jak se napiju, zlost mě přejde... Už nevzkypím, jsem jako patoky... Jistě že tam někoho má... Nejvýš, že bych jí vytloukl okna. A zahuhňal bych jako nebožtík: Já jsem to, tvůj Ondřej, hahaha!“ A teď si dejte pozor na ryzáka, to je potvora kůň. Sám od sebe zastaví, ani se nehne... potvora kůň!“

A tu se stalo něco neočekávaného. Když se blížili bílému stavení, ryzák nejen že nestanul, ale oba koně počali se plašiti a vyhazovati, letíce tryskem. Stálo mnoho práce, než

je utišili, aby mohli zastavit.

„To nejspíš ti chlapi bezectní... Ondřeji!“ bručel Baňar, slézaje z vozu. Ukázalo se, že je na mol opilý. Sotva stál na nohou a chtěje sebrat na cestě několik kamenů, svalil se do příkopu. Pak vrávoral zvolna, tiše kleje a spílaje nevěrné milé. Vláda zaslechl po chvíli, jak třesklo okno, a pak tiché, rozechvělé hlasy. Koně se plašili, takže je stěží udržel.

Byl překvapen, spatřiv Baňara, jenž se vracel rychlým, pevným krokem, jako by byl náhle vystřízlivěl.

„Mladý pane, přál bych si ji vidět,“ pravil kupodivu zvroucněle a měkce. „Pojďte tedy... to jste dosud neviděl...“

„Koně nechtějí státi, vidíte přece...“

„Ucítili to... potvory! Ona je mrtva, už týden říkají... a teprve dnes se na to přišlo. Jsou tam dva muži na stráži, než přijde komise...“

Ze tmy vynořila se malá hranatá postava s bílým kadeřavým vlasem. Vodnaté oči hleděly podezřívavě na oba muže.

„Vy jste to, Pivodo? Podržte koně!“ řekl Baňar, táhna Vládu z vozu. „Stojí to za podívanou,“ mluvil horlivě, „něco podobného neuvidíte jakživ.“ Téměř násilím táhl Vládu úzkou pěšinou k starému, pobořenému plotu, za nímž kmitalo se světlo, široká vrata pronikavě zaskřípěla, na lávce u dveří cosi se pohnulo. Se zatajeným dechem stanuli u rozbitého okna, jímž vycházel mrtvolný zápach. Vláda jen nahlédl dovnitř a prudce odskočil.

„Vy jste nic neviděl... sem, sem! Z této strany je vidět vše!“ naléhal Baňar, táhna ho zpět v jakési nepřičetné dychtivosti, dáti jinému ochutnat hrůzy, již napily se jeho oči.

Hleděli chvíli dovnitř vypoulenýma očima, držíce se za ruce, ale odskočili prudce, když na lávce u dveří znenadání kdosi bolestně zakvílel.

„To byla její matka,“ šeptal Baňar, když vyšli ze vrat. Šli tiše, zadržující dech, jako by se báli kohosi probudit. Ale když stanuli u vozu, oba sáhli po láhvi, trhali si ji navzájem z rukou.

„Nejdřív já... počkejte!“ rozkřikl se student. „Když jste mě

vyčastoval takovou podívanou, musíte mě také vyčastovat kořalkou. Brr! To se musí zapít!“

Koně rozběhli se divokým tryskem. Černé prapory zavlály opět po stranách a v rachot vozu zaznívalo blízké šplouchání potoku, jako by kdosi hovořil lkavým, beznadějným hlasem. Nekonečná bílá stuha silnice rozvíjela se ze tmy, na jejímž nehybném pozadí vypoulené zraky obou mužů viděly bílé ženské tělo v rozkladu, pokryto černými skvrnami, s rozhozeným vlasem, podobným obrovské hřívě. Láhev s kořalkou neukládali již pod sedadlo, ale postavili ji mezi sebe, držíce se jí křečovitě sevřenýma rukama, jako drahocenného pokladu. Mlčky řítili se do tmy, mlčky tahali se o láhev, pili a pili! Baňar první pochopil, že všecek ten ohnivý nápoj není s to smýti tu bílou černě žíhanou skvrnu, již viděly jejich vypoulené oči na temném pozadí tmy i s množstvím děsných podrobností, jichž nebyli s to vymazat z paměti.

„Ježíš Maria,“ zaúpěl nahlas, „kdybych aspoň to vyhřezlé břicho pořád neviděl...“

„Mlčte!“ zařval Vláš vztekle. A jako na povel oba vrhli se na láhev, div se neservali o ni.

„Probůh, Vlášo, proč tolik pijete?“ domlouval Baňar měkce, vida, že kořalky rychle ubývá.

„Nehleďte na mne, já musím... Mně lítost velice škodí. Ale vy? Vy přece nemáte zármutek. Co je vám do ní?“

„Mlčte a neskuhrejte jak stará baba, nebo vás shodím z vozu. To jste muž? To jste voják?“

„Co... co... co?“

„Co? Strach máte, jako baba.“

„Já strach? Hahaha! Proč bych se jí bál... vidím ji před sebou. A jak se na mě zubí... Ondřeji, miláčku! Matičko sedmiboletná, smiluj se nade mnou! Vždyť já se dnes nemůžu... nemůžu opít!“ Z úst vydral se mu náhle žalostný nářek a opratě vypadly mu z rukou. Plakal. Příšerně rozléhal se jeho hlas, tak něco mezi vytím psa a houkáním sovy. Vláš řídil koně a pil.

Chvillemi přidržoval Baňara, aby nespádl z vozu. Zdálo se